

Syyhy

Tämä ohje on infektioidentorjuntayksikön toimintaohje tilanteessa, jossa sairaalahoitossa olevalla potilaalla tai potilaita hoitavalla työntekijällä todetaan syyhy tai epäillään syyhyn leviämistä sairaalassa. Ohje poikkeaa avohoidossa todetun syyhypotilaan hoitosuosituksista eikä ole tarkoitettu käytettäväksi sairaalan ulkopuolella.

Syyhyn aiheuttaa syyhypunkki, joka yleensä tarttuu ihokosketuksessa, mutta myös esimerkiksi yhteisissä vuodevaatteissa nukkumalla. Leviäminen rajoittuu tavallisesti läheisessä, pitkäkestoisessa kontaktissa olleisiin, kuten perheenjäseniin ja seksikumppaneihin. Syyhyn oireet ilmenevät hitaasti noin 3 (-8) vk kuluessa. Iholla näkyy pieniä vesirakkuloita, näppylöitä ja raapimisjälkiä, tavallisimmin sormien välissä, ranteissa, kyynärvarren etupinnalla, kainaloissa, nilkoissa ja genitaalialueilla. Syyhypunkki säilyy hengissä ihon ulkopuolella 2–3 vrk.

Kun osastopotilaalla epäillään syyhyä, diagnoosin tulisi perustua laadukkaaseen anamneesiin ja kliiniseen statukseen, lisäksi suositellaan ihotautilääkärin konsultaatiota (edeltävästi kuvien tallennus Apottiin). Ihotautilääkärin konsultaationumero on 040 516 1843 arkinen klo 8–14.30 (Lohjan sairaalassa konsultoidaan talon omaa ihotautilääkärinä).

Ns. karstasyyyhypotilas on erityisen tartuttava, sillä syyhypunkkeja on runsaasti. Tartuntoja voi tapahtua lyhyessäkin ihokontaktissa, myös ympäristön välityksellä. Karstasyyyhy diagnosoidaan ja hoidetaan aina ihotautilääkärin ohjeiden mukaan.

Mikäli potilaita hoitavassa yksikössä työskentelevällä henkilöllä on syyhyyn sopivia oireita, hän ottaa yhteyttä työterveyshuoltoon, jossa mahdollinen diagnoosi tehdään. Työterveyshuollossa työskentelevä lääkäri konsultoi tarvittaessa ihotautilääkärinä.

Jos osastolla todetaan syyhytapaus potilaalla tai henkilökuntaan kuuluvalla, kartoitetaan osastopotilaiden ja henkilökunnan mahdolliset syyhyoireet ja löydökset (kutina, epäselvä ihottuma).

Syyhy voi aiheuttaa laitosepidemioita. Tällöin lähteenä on yleensä ollut laaja-alaista karstasyyyhyä sairastava immuunipuutteiden potilas tai vanhus, jonka diagnoosi on viivästynyt. **Jos osastolla tai laitoksessa todetaan lyhyessä ajassa (esim. 8 viikon sisällä) useampi syyhytapaus, tulee arvioida, onko kyseessä osasto/laitosepidemia.** Osasto/laitosepidemian määritelmän mukaan syyhyä ilmenee vähintään kahdella eri

huoneessa olevalla potilaalla tai potilaalla ja henkilökunnan jäsenellä, eikä heillä ole muuta tiedossa olevaa altistusta.

Osastopidemiassa perustetaan **epidemiantorjuntaryhmä**, johon kuuluu yleensä mm. osastohoitaja, osastonlääkäri, infektiolääkäri, hygieniahoitaja, ihotautilääkäri, työterveyslääkäri ja laitoshuolto. Kts myös THL:n ohje [torjuntatoimista syyhyepidemiassa](#)

	Syyhy, yksi potilas	Yleistynyt, nk. karstasyyhy	Osastopidemia
Varotoimet	Kosketusvarotoimet		
	1h huone - Suojäkäsineet ja kertakäyttöinen suojatakki tai hihallinen suojaesiliina, kun kosketetaan potilaan ihoa, vaatteita tai vuodevaatteita. Suojäkäsineet on tärkeä pukea suojatakin hihojen päälle, ranteiden yli. - Käsien saippuapesu käsineiden riisumisen jälkeen ennen desinfektioita		
Varotoimien kesto	24h ensimmäisen hoitokerran loppumisesta	Kunnes hoitovaste varmistettu ihotautilääkärin toimesta	Aina hygieniahoitajan/ infektiolääkärin arvio
Potilas- ja vuodevaatteet	- Hoidon jälkeen vaihdetaan joka kerta potilas- ja vuodevaatteet, myös peitto ja tyyny - Potilas- ja vuodevaatteet pakataan ensin itsesulavaan pyykkipussiin ja sitten keltaiseen muoviseen pyykkipussiin. Pyykkipussiin merkitään "syyhy". (Potilaan omat vaatteet käsitellään kotona potilaan/omaisten toimesta THL:n/Terveysportin ohjeiden mukaan)		
		Lisäksi vaatteiden, vuodevaatteiden, sängyn ja pintojen siivous toistettua hoidon aikana	Lisäksi epidemiantorjuntaryhmän ohjeistamana mm. yleisten tilojen siivous
Hoitovälineet	Henkilökohtaiset hoitotarvikkeet		
Siivous	Potilashuoneen siivous (kosketusvarotoimet)		Erillisen ohjeen mukaan

Syyhyn hoito

	Syyhy, yksi potilas	Yleistynyt, nk. karstasyyhy	Osastopidemia
Syyhypotilaan (tai syyhyn sairastuneen henkilökunnan jäsenen) hoito	Ivermektiini + paikallishoito, annetaan kahdesti viikon välein	Pidennetty ja tehostettu yhdistelmähoito ihotautilääkärin ohjeiden mukaan	Ivermektiini + paikallishoito, annetaan kahdesti viikon välein
	Paikallishoitovalmistevaihtoehdot: bentsyylibentsoaatti (ensisijainen), permetriini, rikkivaseliini. Ks. kohta lääkevalmisteet alla.		

Altistuneen määritelmä	- Pidempi ihokontakti ilman suojaimia: potilaan lähihoitoon (esim. kylvytys, asento hoito tai perusteellinen lääkärin kliininen tutkimus) ilman suojaimia osallistunut henkilökunta - Huonetoimit harkinnan mukaan - Samassa taloudessa asuvat	- Kaikki ilman suojaimia potilaita hoitaneet, huonetoimit - Samassa taloudessa asuvat - Potilaan luona vierailleet omaiset harkinnan mukaan	- Harkinnan mukaan osaston koko henkilökunta - Harkinnan mukaan osastolla epidemia-aikana olleet muut potilaat - Varmistetun syyhypotilaan kanssa samassa taloudessa asuvat
	Altistuneiden määrittelyssä herkästi ja epidemiatilanteessa aina infektiolääkärin /hygieniahoidajan konsultaatio		
Ennaltaehkäisevä hoito	Ivermektiini kahdesti viikon välein	Ivermektiini kahdesti viikon välein	Ivermektiini kahdesti viikon välein
Hoidon toteutuksessa huomioitavaa	Mieluiten mahdollisimman samanaikaisesti kaikille altistuneille ja oireileville. Altistuminen ei estä henkilökuntaan kuuluvan työssäoloa osastolla. Jos ivermektiiniä ei voida käyttää, valitaan paikallishoitovalmiste (bentsyylibentsoatti ensisijainen). Potilaiden ja altistuneen henkilökunnan hoito organisoidaan osastolta käsin. Henkilökuntaan kuuluvien sairastuneiden diagnoosi ja hoito tapahtuu työterveyshuollon toimesta, mutta epidemiatilanteessa myös sairastuneen henkilökunnan hoito organisoidaan yleensä osastolta käsin. Altistuneet hoidetaan tavanomaisin varotoimin.		
Lääkevalmisteet (HUS ohjepankista löytyy myös potilasohjeet kyseisille lääkkeille eri kielillä)	Ivermektiini (Scatol ym., 3 mg tabletti) Yli 50 kg aikuiset: kerta-annos 12 mg (=4 tablettia), muuten 0,2 mg / kg) Ei raskaana oleville tai pienille lapsille (<15kg) Paikallishoitovalmisteet:		

	Bentsyylibentsoaatti + disulfiraami emulsiovoide (Tenutex) Annostellaan 24h ajaksi. Ei raskaana oleville, imetyksen aikana tai alle 1v lapsille. Permetriini 5% (NIX, ym.) emulsiovoide Pakkauksen ohjeen mukaan. Annetaan vaikuttaa 12-15 tuntia, jonka jälkeen se pestään pois vedellä ja saippualla. Rikkivaseliini (10%) Ex-tempore-valmiste (Rp. sulfur. medic. 10.0 (6.0), Parafin. liq. 10.0, Vasel. alb. ad 100.0) Annostellaan iltaisin kolmena perättäisenä päivänä. Annetaan vaikuttaa 12-24 h.
--	--

Muutoshistoria

1.8.2025	Lisätty ohjeistus koskien syyhyhaltistuneita ja muutettu Ivermektiini lääkeannostuksen määrää. Muutokset punaisella
19.8.2024	Ohje päivitetty kokonaisuudessaan
22.12.2020	Ohje julkaistu